

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 7 april 1900, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om vissa ändringar i länens markegångstaxor.

Till behandling af utskottet har blifvit öfverlemnad en inom Andra Kammararen af herr *Nils Olsson* väckt motion, n:o 161, hvaruti hemställes, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utreda och till Riksdagen inkomma med förslag dels att ur länens markegångstaxor uteslutas sådana persedlar, som numera icke ifrågakomma såsom räntepersedlar, och dels att i nämnda taxor priset å spanmål åsättes per kilogram.»

Såsom skäl för sin hemställan framhåller motionären, att genom de tid efter annan genomförda skatteregleringarna och skatteomsättningarna en del af de i länens markegångstaxor förekommande räntepersedlar numera saknade betydelse. Så vore t. ex. förhållandet inom Södermanlands län med de ännu i taxan förekommande persedlarne: »En oxer eller fodernöt», »en bjelke», »en brostock», »en tilja» m. fl., om hvilka dessutom ej funnes några bestämmelser angående dimensioner, mått eller vikt, på grund hvaraf de å dessa persedlar åsatta värden icke vore och icke kunde vara annat än på höft tilltagna. Det syntes därför motionären, som såväl ofvannämnda som troligen en hel del andra persedlar numera skulle kunna ur markegångstaxorna uteslutas.

Derjemte ansåge motionären tiden nu vara inne, att å persedeln »spanmål» priset borde åsättas efter vigt, hvilket skulle betydligt underlätta arbetet vid priskuranternas och markegångstaxornas upprättande, synnerligast som det ju vore allmänt känt, att spanmål numera aldrig såldes och köptes efter rydmått, utan endast efter vigt. Vid taxornas upprättande kunde därför ingen heller uppgifva, hvad priset i orterna vore på t. ex. en hektoliter råg, då sådan försäljning aldrig förekomme, utan man nödgades utgå från priset per kilogram, derefter bestämma vigten på en hektoliter och sedan räkna sig till priset. Visserligen kunde invändas, att en del löner och arrenden m. m. vore bestämda i rydmått och att detta därför borde bibehållas, men detta kunde, enligt motionärens förmenande, mycket lätt ordnas på sådant sätt, att sedan deputerade åsatt värdet per kilogram samtidigt bestämdes och åsattes vigten å en hektoliter.

Nu gällande bestämmelser angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande återfinnas hufvudsakligen i Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 11 maj 1855.

Tid efter annan hafva emellertid enskilda motionärer inom Andra Kammaren ifrågasatt ändring i dessa bestämmelser. Sålunda väcktes vid 1878, 1879, 1880 och 1888 årens riksdagar förslag om en allmän revision af såväl de i förenämnda kongl. kungörelse som möjligen andra författningar befintliga stadganden, hvilka rörde markegångssättningen och markegångstaxornas upprättande; och vid 1895 års riksdag förevar till behandling en motion, som kan anses hafva haft alldeles samma innebörd, som återfinnes i den till innevarande års Riksdag gjorda framställningen.

Då en redogörelse för ärendets handläggning vid 1895 års riksdag torde ega ett särskildt intresse med afseende å den nu föreliggande frågan, vill utskottet i korthet omnämna hvad då anfördes. I berörda motion föreslogs, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om en revision af markegångstaxorna, samt att prisen å de olika sädesslagen måtte bestämmas per 100 kilogram i stället för per hektoliter. Kammarens tillfälliga utskott n:o 2, till hvilket ärendet för utredning hänvisades, hemstälde i afgifvet utlåtande, att ifrågavarande motion icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda. Såsom skäl för denna sin hemställan åberopade utskottet, att prisbestämning å spanmål efter vigt i

stället för per hektoliter, ehuru i flera afseenden önskvärd, dock näppeligen kunde genomföras, dervid utskottet påpekade, att i åtskilliga frälseräntor, som befunde sig i enskild ego, inginge spanmål, och att denna då alltid vore bestämd i rymdmått; att detsamma äfven vore fallet med diverse persedlar på grund af äldre kontrakt om militieboställen och att samma förhållande äfven torde ega rum vid enskilda aftal om persedelösen; men att den mest omfattande svårigheten dock finge sökas i den genom kongl. förordningen den 11 juli 1862 genomförda regleringen af presterskapets löner, hvilka, enligt nämnda förordning blifvit bestämda att utgå dels i penningar och dels i persedlar, att lösas efter tioårigt markegångspris, samt att spanmålen, der sådan inginge i dessa löneförmåner, alltid vore upptagen i rymdmått. Beträffande motionärens hemställan om revision för öfrigt af markegångstaxorna synes utskottet endast hafva ingått i bedömande, huruvida några af de i markegångstaxan under afdelningen litt. A mom. 1 omförmälda persedlar skulle kunna såsom obehöfliga uteslutas. Men då utskottet funnit, att bibehållandet af ifrågavarande persedlar vore betingadt af en del äldre bestämmelser och aftal af olika slag, afstyrktes motionärens framställning äfven i denna del. Vid ärendets behandling inom Andra Kammaren blef utskottets afstyrkande betänkande utan diskussion af kammaren bifallet.

Den till innevarande års Riksdag framlagda motionen åsyftar i likhet med 1895 års förslag icke någon förändring i sjelfva grunderna eller sättet för markegångsprisens bestämmande, sådana dessa förefinnas i nu gällande författningar, utan går endast ut derpå, att ur länens markegångstaxor måtte uteslutas sådana persedlar, som numera icke förekomma såsom räntepersedlar, och att i nämnda taxor priset å spanmål måtte åsättas efter vikt i stället för rymdmått.

Beträffande förra delen i denna framställning torde, af de i motionen anförda exemplen att döma, motionären endast åsyfta borttagandet af åtskilliga i markegångstaxan under afdelningen litt. A mom. 1 upptagna räntepersedlar, som numera icke ingå i den allmänna varuomsättningen eller dervid åtminstone förekomma i annan form, än markegångstaxorna angifva.

Dessa räntepersedlar stå emellertid i det sammanhang med vårt lands gamla skattesystem, att deras uteslutande ur markegångstaxorna måste föregås af en mycket sorgfällig utredning, på det att icke enkildes deraf beroende rätt må trädas för nära. Visserligen lär flertalet af sagda persedlar icke i nämnvärd mån behöfva vidare kvarstå i markegångstaxorna med afseende på något statens intresse, men då

desamma förekomma i en mängd frälseräntor, som finnas i enskild ego och hvilka lösas efter årlig markegång, torde desamma ensamt af denna anledning böra bibehållas och ej borttagas, förr än en fullständig utredning gifvit vid handen, om och i hvad mån sådant kan ske.

Ehuru utskottet håller för sannolikt, att en eller annan af i frågavarande persedlar numera i följd af en del frälseräntors inlösen till staten och till äfventyrs äfven af annan anledning skulle kunna ur markegångstaxorna uteslutas, men då ett bibehållande af dessa möjligen öfverflödiga räntepersedlar å andra sidan icke kan anses medföra någon afsevärd olägenhet, och den begärda utredningen allt för väl synes kunna anstå i afvaktan på en mera genomgående revision af grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka motionärens framställning i denna del, synnerligast som en allmän revision kan antagas icke vara så aflägsen, då enligt allmänna åsigten det nuvarande sättet för markegångsprisets bestämmande bör ju förr desto hellre utbytas mot en mera tidsenlig anordning, hvarigenom de många förberedande åtgärder, som nu föregå markegångstaxornas upprättande, kunde helt och hållet undvikas eller åtminstone betydligt inskränkas.

Vidkommande det i motionens senare del väckta förslag, att priset å spanmål måtte åsättas efter vikt och icke efter rymdmätt, såsom nu sker, kan utskottet ej heller biträda motionärens mening. Såsom af motionen framgår, har motionären mera tänkt på den lättnad, som härigenom skulle beredas priskurantsnämnderna och markegångsdeputerade vid deras prisbestämningar, än huruvida några olägenheter genom en sådan förändring skulle vållas vid markegångstaxans tillämpning.

För denna frågas bedömande har utskottet i första hand tagit hänsyn till sättet för beräkandet af presterskapets löner, i hvilket afseende den tioåriga medelmarkegången kan anses numera hafva sin ojemförligt största betydelse. Enligt kongl. förordningen den 11 juli 1862 äro dessa löner reglerade så, att de beräknats till en mindre del i penningar och för öfrigt i vissa persedlar, som i de allra flesta fall skola lösas efter medelmarkegångspris. Der spanmål sålunda ingår i den reglerade lönen, finnes den alltid upptagen i rymdmätt och ej i vikt, hvaraf blir följd, att den, som skall göra beräkningen af det utgående lönebeloppet, måste finna det betydligt fördelaktigare, om priset i markegångstaxan är utsatt förvisst rymdmätt, än om detsamma angifves per kilogram. På samma sätt förhåller det sig i afseende å arrendeafgifterna för i författningens ordning utarrenderade ecklesiastika hemman och lägenheter; i dessa arrenden ingår till väsentlig del

spanmål att lösas efter medelmarkegångspris. Likaledes torde vid enskilda arrendeafstal spanmål, om och när arrendeafgiften skall utgöras i denna vara, i allmänhet bestämmas att utgå efter rymdmått och icke efter vikt.

Motionären framhåller visserligen, att dessa löner och arrenden ej behöfde utgöra hinder för reformen, om det tillika stadgades, att deputerade, sedan de åsatt värdet per kilogram, bestämde vigten å en hektoliter; men dervid får utskottet erinra, att, äfven om så skedde, den olägenhet, som alltid skulle förefinnas deri, att markegångstaxan ej lemnade direkt upplysning om priset å spanmål i rymdmått, i allt fall komme att qvarstå.

Med afseende å den uppgift, som markegångstaxan har att fylla, torde en förändring derutinnan, sådan som motionären föreslagit, icke medföra vare sig förenkling eller förbättring, utan snarare motsatsen.

Med anledning af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 april 1900.

På utskottets vägnar:

G. KRONLUND.
